

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Anne-Baba Formuna Ait Norm Değerlerinin Belirlenmesi ve Yorumlanması

Esra Ömeroglu^a, Şener Büyüköztürk^a, Mehtap Çakan^a,
Yasemin Aydoğan^b, Ebru Kılıç Çakmak^a, Gülümser Gültekin Akduman^a,
Arzu Özyürek^c, Yunus Günindi^d, Ömer Kutlu^e,
Aysel Çoban^f, Özlem Yurt^{g*}, Hakan Koğar^h, Seda Karayolⁱ

^aGazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara

^bAbant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bolu

^cKarabük Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Karabük

^dAksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Aksaray

^eAnkara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara

^fBaşkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara

^gKaradeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon

^hBaşkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara

ⁱMuğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Muğla

Öz

Bu çalışmada Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin (OSBED) anne baba formuna ait normların belirlenmesi ve yorumlanması amaçlanmıştır. Örnekleme giren okulların 224'ü bağımsız anaokulu, 169'u ilköğretim okuludur. Okullar, 48 ile dağılmaktadır. Toplam 3306 çocuğa ulaşılmıştır. Veriler OSBED anne-baba formundan elde edilmiştir. Norm örneklemden geçerlik ve güvenilirlik kanıtları tekrar elde edilmiş ve ölçeğin 4 faktör ve 49 maddeden oluşan yapısının korunduğu sonucuna varılmıştır. Çocukların 3 yaş, 4 yaş ve 5 yaş olmak üzere yaş normları elde edilmiştir. Sonuç olarak, çocukların OSBED puanları kaydedilerek, ilerleyen yaşlarda yapılan uygulamaların sonuçları karşılaştırılarak, ne kadar ilerleme olduğu değerlendirilmelidir (Tübitak Projesi- KAMAG 1007- 109G047).

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Geçerlik, Güvenirlik, Norm Çalışması.

Identification and Interpretation of the Norm Values Regarding the Parent Form of Pre-School Social Skills Rating Scale

Abstract

This study aims to determine and evaluate the norms of the parent form in Preschool Social Skills Evaluation Scale (OSBED). Among the schools which participated in the sampling, 224 are independent nursery schools, and 169 are primary schools. They are located in 48 provinces. There is a total of 3306 children. The data were gathered with OSBED parent form. Validity and reliability proofs were reacquired from the norm sampling, and it was seen that the structure of the

scale consisting 4 factors and 49 articles was preserved. The age norms of the children were acquired as 3, 4, and 5. Consequently, the OSBED scores of the children must be recorded and the amount of the process must be evaluated by comparing the scores with the results of the future studies.

Key Words: *Social Skill, Validity, Reliability, Norm Study.*

GİRİŞ

Okul öncesi yılları, kişiliğin oluşumu ve şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileri yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en kritik dönemlerindedir. Çocuğa erken yaşlarda sağlanacak deneyimlerle elde edilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar, çocuğun daha sonraki öğrenim yaşamının yanı sıra, sosyal ve duygusal yaşamını da bilinçlendirecek güçtedir. Bu nedenle kazanılan yaşam deneyimlerinin, çevre ve eğitim olanaklarının, erken yaşlarda çocuğun sosyal becerilerinin gelişimini destekleyecek nitelikte olması çok önemlidir (Alisinanoğlu ve Özbey, 2011; Budd ve Itzkowitz, 1990; Gülay ve Akman, 2009; Gültekin Akduman, 2010).

Sosyal etkileşimi sağlamaya yönelik davranışları kapsayan sosyal beceriler; çocuğun akranları, öğretmenleri ve ailesi ile olumlu sosyal ilişkiler kurması ve sürdürmesini desteklediği gibi akran kabulü ve sosyal uyumu da kolaylaştırır (Gresham, Sugai ve Horner, 2001). Sosyal beceriler; iletişim, problem çözme, karar verme, kendini yönetme ve akran ilişkileri gibi olumlu sosyal ilişkileri başlatmaya ve sürdürmeye izin veren becerileri kapsamaktadır (Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde; çocuğun akranları tarafından kabul edilme düzeyini arttıran davranışların, ilişkilerine hakim olmak, duygularını başarıyla yönetmek, yakınlık kurmak, iyi bir takım üyesi olmak, diğer insanlarla iyi geçinebilmek ve iyi ilişkiler kurabilmek için gerekli olan yetilerin genellikle sosyal beceriler olarak adlandırıldığı görülmektedir (Chandler ve Lubeck,1992; Elliott ve Gresham, 1993; Hurley, Wehby ve Feurer, 2010). Konuya ilişkin tanımlar ve çalışmalar incelendiğinde, sosyal becerilerin tanımlanmasındaki çeşitlilik dikkati çekerken, aynı çeşitliliğin bu becerilerin sınıflandırılmasında da olduğu görülmektedir. Örneğin Canderalla ve Merrell (1997) sosyal becerileri; akranlarla ilişkili beceriler, kendini kontrol etme becerileri, akademik beceriler ve uyum becerileri olarak sınıflandırırken, Shapiro (2004), konuşma becerileri, mizah, arkadaş edinme ve bir grup içindeki işlevsellik olarak sınıflandırmıştır. Gresham ve Elliott (1990) tarafından geliştirilen "Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi Ölçeği"nde sosyal beceriler işbirliği, atılganlık, öz-kontrol, empati ve sorumluluk olmak üzere beş alt kategoride ele alınırken, Rinn ve Markle (1979), sosyal becerileri kendini açıklama becerileri, destekleme becerileri, hakkını savunma becerileri ve iletişim becerileri olmak üzere dört alt kategoride ele almıştır (Aktaran: Pekdoğan, 2011). Bu çalışmalardaki sınıflandırmalarda, kişinin kendi duygu ve düşüncelerini ifade etme becerisinin yer aldığı dikkati çekmektedir.

Çocuklar sosyal becerileri ebeveyn ya da bakım veren kişilerle iletişim kurarak öğrenmeye başlarlar. İlerleyen dönemlerde bu sosyal gruba kardeşler, akranlar ve diğer yetişkinler katılır ve sosyal beceriler böylece gelişir. Sosyal becerisi gelişmiş olan

çocuklar katıldıkları etkinliklerden daha çok zevk alıp, kendi kararlarını kendileri verirken, sosyal becerisi yeterince gelişmemiş olan çocuklar akranları tarafından dışlanıp, pek çok uyum ve davranış problemi yaşayabilirler (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2002). Çocukların sosyal becerileri ve sosyal beceri yetersizlikleri hakkında eğitimciler ve araştırmacılar tarafından yürütülen çalışmalarda, yeterli sosyal becerilere sahip olmayan çocukların yaşamları boyunca sosyal ilişkilerinin risk altında olacağı, yetersiz sosyal becerilere sahip olan çocukların yaşamları boyunca kişiler arası ilişkilerinde, duygusal alanlarda, okul yaşamlarında ve mesleki başarılarında çeşitli problemlerle karşılaşabilecekleri vurgulanmaktadır (De-rosier ve Lloyd, 2011; O'Brennan, Bradshaw ve Sawyer, 2009).

Rhoades ve arkadaşları, (2010) çoğunlukla dezavantajlı çocuklardan oluşan bir örneklem grubunda, çocukların okul öncesindeki duygusal bilgi, dikkat becerileri ve birinci sınıftaki akademik yeterlilik arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma sonucunda, akademik yeterlikte anaokulu döneminde dikkatin önemli bir araç olduğu, daha sonra annenin eğitimi, aile geliri, çocuğun yaşı, cinsiyeti ve alıcı dil becerilerinin etkili olduğu görülmüştür. Bulgular, küçük çocuklarda gelecekteki akademik başarının artırılması için dikkat gelişimini sağlama stratejisi yanında, sosyal ve duygusal gelişime de odaklanan önleyici programların uygulanması için daha fazla destek sağlanması gerektiği ortaya konmuştur.

Çimen (2009) çalışmasında, 36-72 aylık çocuklar için Okul Öncesi Eğitimi Programı'nda yer alan sosyal becerilerin öğretimine yönelik amaç ve kazanımların, altı yaş grubu çocukların sosyal becerileri kazanmalarında etkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubu 23 çocuktan oluşmuştur. Veriler, "Sosyal Beceri Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda; 36-72 aylık çocuklar için Okul Öncesi Eğitimi Programı'ndaki sosyal becerilere yönelik amaç ve kazanımlar doğrultusunda hazırlanan etkinliklerin okul öncesi eğitim alan çocukların sosyal becerileri öğrenmelerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Erbay (2008) okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini ve anne-baba tutumlarını bazı değişkenler açısından incelediği araştırmasında, okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında fark olup olmadığına bakmıştır. Örneklem olarak 401 öğrenci ve anne babalarının ele alındığı çalışmada, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemek için "İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler" ölçeği ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği" (PARI) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Ayrıca, okul öncesi eğitim alan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim kurumunun türü, cinsiyet, kardeş sahibi olma, babanın eğitim durumu ve annenin çalışma değişkenlerine göre farklılaşmadığı, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitime başlama yaşı, anne eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaştığı, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkeni ile ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi yıllar; çocuklara sosyal becerilerin kazandırılmasıyla ilgili eğitimin verilebileceği en verimli yıllar olduğu için; eğitimciler ve araştırmacıların ihtiyaç duydukları verileri sunacak ve çocukların sosyal becerilerini desteklemeye yönelik çalışmalarına rehberlik edecek ölçme araçlarının geliştirilmesi ve etkin olarak kullanması büyük önem kazanmaktadır. Bu gereksinimlerden yola çıkarak, TÜBİTAK tarafından desteklenen [109G047] “Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi” kapsamında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) geliştirilmiş ve kullanımının yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Bu ölçek anne-baba ve öğretmen formu olmak üzere iki farklı form olarak geliştirilmiştir. Bu araştırma, anne-baba formuna ait çalışmaları yansıtmak amacıyla taşımaktadır. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED), Türk kültürüne uygun olarak okul öncesi çocuklara yönelik geliştirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, 36-72 aylık çocukların sosyal becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilen “Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)” nin anne-baba formu için Türkiye normlarının çıkartılması amaçlanmıştır. Türkiye norm değerleri ile ölçek, bir çocuğun aynı yaştaki ve cinsiyetteki akranları ile gelişimi kıyaslanarak sosyal beceri düzeyi hakkında bilgi verecektir. Böylece eğitimcilere, yetişkinlere ve araştırmacılara konuya ilişkin değerli veriler sunacaktır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

OSBED Türkiye norm çalışması için ihtiyaç duyulan verileri toplamak amacıyla tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmış ve örnekleme birimi olarak okullar alınmıştır. Okullar bağımsız anaokulları ve bünyesinde ana sınıfı bulunan ilköğretim okulları olarak gruplandırılmıştır. Buna göre 2011/2012 öğretim yılı için araştırma evreninde yer alan toplam okul sayısı 23653'dür. Okulların 22195'i ilköğretim okulu, 1458'i bağımsız anaokuludur. Örneklem büyüklüğü ilk olarak %5 duyarlılıkta, %95 güven düzeyinde 378 olarak belirlenmiştir. Ancak, uygulama riskleri dikkate alınarak bu okullara ek olarak seçilen 15 okulla birlikte toplam okul sayısı 393 olarak belirlenmiştir. Örneklem girecek okullar, okullar listesinden seçkisiz bir şekilde belirlenmiştir. Örneklem giren okulların 224'ü bağımsız anaokulu, 169'u ilköğretim okuludur. Okullar, 48 ile dağılmaktadır. Örneklem alınan okulların tümünde uygulama yapılmıştır. Uygulama yapılan okulların NUTS 1'e göre dağılımı Tablo 4.1'de verilmiştir. Uygulamalar 18 Nisan 2012 tarihinde başlamış, 8 Haziran 2012'de tamamlanmıştır.

Tablo 1. Örnekleme Giren İllerin ve Okul Sayılarının NUTS 1'e Gore Dağılımı

Bölge Kodu	Örnekleme Giren İller	Örneklem Okul Sayısı	Uygulama Yapılan Okul Sayısı
TR1: İSTANBUL	İstanbul	27	27
TR2: BATI MARMARA	Edirne, Tekirdağ, Balıkesir	17	17
TR3: EGE	İzmir, Aydın, Muğla, Afyon, Kütahya, Uşak	53	54
TR4: DOĞU MARMARA	Bursa, Bolu, Kocaeli, Eskişehir	35	35
TR5: BATI ANADOLU	Ankara, Konya	32	31
TR6: AKDENİZ	Antalya, Isparta, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş	47	48
TR7: ORTA ANADOLU	Kırıkkale, Kayseri, Niğde, Sivas, Yozgat	31	32
TR8: BATI KARADENİZ	Karabük, Zonguldak, Amasya, Samsun	28	28
TR9: DOĞU KARADENİZ	Trabzon, Ordu, Artvin, Giresun	30	30
TRA: KUZEYDOĞU ANADOLU	Erzincan, Erzurum, Ardahan	17	17
TRB: ORTADOĞU ANADOLU	Elazığ, Malatya, Bitlis, Van	25	25
TRC: GÜNEYDOĞU ANADOLU	Gaziantep, Diyarbakır, Şanlıurfa, Batman, Mardin, Siirt	51	51
TOPLAM	48	393	395

Planlanan ilköğretim okullarından 168'inde uygulama yapılmış, birinde yaşanan izin sorunu nedeniyle yapılamamıştır. Planlanan 224 bağımsız anaokulunun tamamında uygulama yapılmış, ek olarak illerde uygulama sorunları ya da okullarda yeterince çocuk olmaması riskleri dikkate alınarak daha önce belirlenen 3 ikame bağımsız anaokulunda daha uygulama yapılmış, böylece toplam 227 bağımsız anaokulunda, genelde ise 395 eğitim kurumunda uygulama gerçekleştirilmiştir.

Örnekleme dahil edilen okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin destekleri ile planlanan sayıdan daha büyük bir örnekleme ulaşılmıştır. Sonuçta, anaokullarında 3 yaş için 446 anne baba formu; 4 yaş için 842 anne baba formu; 5 yaş için 1238 anne baba formu olmak üzere toplam 2526 çocuğa ulaşılmıştır. Beş yaş grubu için ek olarak ilköğretim okulları bünyesindeki ana sınıflarında 780 anne baba formu ile toplam 3306 çocuğa ait veriye ulaşılmıştır.

OSBED anne-baba formu doldurulan toplam çocuk sayısı olan 3306 çocuktan 1634'ü kız (1250'si anaokulları, 384'ü ilköğretim okulları) ve 1672'si erkektir (1276'sı anaokulları, 396'sı ilköğretim okulları). İncelemede çocuklar için doldurulan bazı formlarda maddelerin bir kısmının cevapsız bırakıldığı görülmüştür. Ölçek maddelerinin %10'u veya daha fazlasının doldurulmadığı çocuğa ait veriler veri setinden çıkartılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Ölçeğin psikometrik özellikleri, norm örneklemeden elde edilen veriler kullanılarak tekrar incelenmiştir. Norm örneklemede, doldurulan anne-baba formu

sayısı 3306'dır. Ölçek maddelerinin %10'u veya daha fazlası doldurulmayan formlar veri setinden çıkartılmıştır. Aynı çocuk için öğretmen ve anne baba formları eşleştirilmiş ve 3095 çocuk için tek bir veri dosyası elde edilmiştir. Ölçeğin psikometrik nitelikleri bu veri seti kullanılarak tekrar incelenmiştir. Ölçeğin dört faktörlü yapısına ilişkin DFA sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. OSBED Dört Faktörlü Model Nihai Model İçin DFA Sonuçları

Model	χ^2	sd	RMSEA	RMR	CFI	NFI	GFI
Anne Baba Formu (n=3095)	16637.64**	1117	.07	.06	.97	.97	.82

** p<.01

Tablo 2 incelendiğinde ki-kare değerinin oldukça yüksek çıktığı görülmektedir. Örneklem büyüklüğü arttıkça ki-kare değeri artmaktadır. Bu nedenle özellikle çok büyük örneklerde ki-kare değeri ve buna bağlı olarak hesaplanan " χ^2/sd " değerinin hesaplanması ve yorumlanması anlamlı olmaktadır. Uyum istatistiklerinden GFI değeri düşük çıkmakla birlikte, özellikle RMSEA ve RMR değerlerinin kabul edilebilir sınırlarda, CFI ve NFI değerlerinin de yüksek olması, dört faktörlü yapı için model veri uyumunun sağlandığını göstermektedir.

Ölçek puanlarının güvenilirliği için norm örneklemden hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayıları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Norm Örneklem OSBED Alfa Katsayıları

	Yaş Grubu	Başlangıç Becerileri	Akademik Destek Becerileri	Arkadaşlık Becerileri	Duyguları Yönetme Becerileri	Toplam
Anne Baba Formu (n=3095)	3 yaş (n=444)	.85	.85	.89	.89	.95
	4 yaş (n=833)	.85	.86	.89	.89	.95
	5 yaş (n=1818)	.82	.84	.87	.88	.95
	3-5 yaş (n=3095)	.84	.84	.86	.86	.95

Tablo 3 incelendiğinde, anne-baba formundan elde edilen alfa katsayıları ise 3 yaş grubu için .85 ile .95; 4 yaş grubu için .85 ile .95; 5 yaş grubu için .82 ile .95; norm örneklemin tümü için ise .84 ile .95 aralığında değişmektedir. Norm örneklemin tümü için ölçeğe ait alfa katsayısı .95 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin iç tutarlılık anlamında güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Veri Analizi

OSBED norm değerleri her bir yaşta ölçeğin dört faktörü ve toplamı için çıkarılmıştır. Normlar her bir yaş grubunda toplam puan ve her bir alt boyut için ayrı ayrı oluşturulmuştur. Başlangıçta cinsiyet değişkeni için de normların çıkartılması

düşünülmüştür. Ancak, yaş ve cinsiyetin temel ve ortak etkilerinin test edildiği iki faktörlü ANOVA sonuçlarına göre; sosyal beceriler arasında yaşa göre manidar fark bulunurken, yaş ile cinsiyetin ortak etkisine bağlı olarak manidar bir farkın olmadığı; cinsiyete göre faktör puanları arasında manidar fark bulunmakla birlikte etki büyüklüğü olarak hesaplanan eta-kare değerlerinin .01 gibi oldukça düşük olduğu görülmüştür. Bu nedenle her bir yaş grubu için cinsiyete göre normlar çıkartılmamış, sadece üç yaş grubuna göre çıkartılmıştır.

Çocukların sosyal gelişim becerileri, ölçek tam puan ve alt boyuttan alınan toplam puanların yer aldığı yüzdelik norm dilimlerine göre yorumlanmaktadır.

Norm çalışmasının amacı, ölçek puanı için Türkiye norm değerlerini belirlemek ve çocukların OSBED ham puanları ile norm değerlerini karşılaştırarak çocuğa ilişkin söz konusu beceriler hakkında değerlendirme yapabilmektir. Ölçekten alınan puanlar, o çocuğa ait ham puanları ifade etmektedir. Ham puanlar, tek başına bireyin ölçülen nitelik açısından durumunun ne olduğu hakkında bilgi vermede yetersiz olduğundan bireyin aldığı puan, referans grubuna ait değerlerle karşılaştırıldığında anlam kazanır.

Şüphesiz her bir çocuğun gelişim düzeyi ve hızı bireysel farklılıklar gösterebilecektir. Çocuğun aldığı ham puan ve norm puanları karşılaştırılarak çocuğun o becerisinin yargılanması değil, çocuğun söz konusu beceriye ilişkin gelişimine yönelik hangi önlemlerin alınabileceği üzerinde düşünülmesi ve tedbir alınması amaçlanmıştır.

OSBED puanları için 3, 4 ve 5 yaş grupları için her boyutta hesaplanan yüzdelik norm değerleri aşağıda verilmiştir. Çocuğun ölçekten aldığı toplam puan çocuğun sosyal becerilerin bütününde ve her bir alt beceri boyutunda aldığı puanda o alt boyuta ilişkin ham puanını göstermektedir. Çocuğun elde ettiği ham puan hangi yüzdelik dilimde kaldığına göre yorumlanacaktır. Yüzdelik dilimler çocuğun Türkiye normlarına göre sosyal beceri alanında hangi yüzdeye girdiğini gösterecektir. Çocuğun içinde bulunduğu yüzdelik dilim çocuğun o alanda ki gelişiminin hangi düzeyde olduğunu ve becerisinin geliştirilmesi için hangi önlemlerin alınabileceği konusunda öğretmene ve velilere yol gösterici olacaktır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Üç yaş çocuklar için OSBED toplam ve dört faktör puanı için hesaplanan betimsel istatistikler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Norm Örneklem 3 Yaş Grubu Çocukları İçin OSBED Anne-Baba Formu Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

	Başlangıç Becerileri	Akademik Destek Becerileri	Arkadaşlık Becerileri	Duygularını Yönetme Becerileri	TOPLAM
N	444	444	444	444	444
Ortalama	46,11	44,23	48,41	38,57	176,93
Güven aralığı	45.38- 46.84	43.52-44.94	47.61-49.21	37.75-39.39	174.33- 179.53
Ort. Standart Hatası.	,37	,36212	,41	,41535	1,32
Ölçmenin Standart Hatası	3,13	2,96	2,85	2,90	6,23
Medyan	47	45	49	39	177
Mod	48	45	42	40	183
Standart Sapma	7,83	7,63	8,58	8,75	27,86
Varyans	61,26	58,22	73,57	76,60	776,42
Çarpıklık	-,70	-,47	-,41	,04	-,12
Basıklık	,39	,44	,35	-,41	-,00
Ranj	41	44	47	43	160
Minimum	19	16	18	16	82
Maximum	60	60	65	59	242
Güvenirlilik (α)	.84	.85	.89	.89	.95
Yüzdelik Dilimler	25				
	42	40	43	32	159
	50	47	45	39	177
	75	52	49	54	195,75

Tablo 4 incelendiğinde, ölçek puanların yaklaşık olarak normal dağıldığı görülmektedir. Ölçeğin bütünü ve alt beceri boyutları için hesaplanan Alpha güvenirlilik katsayısı da oldukça yüksek görülmektedir (.84- .95).

Tablo 5’de 3 yaş norm grubuna ait yüzdelik dilimler ve bu yüzdelik dilime karşılık gelen ham puanların yorumu yer almaktadır. Yüzdelik dilimler OSBED toplam puanı ve her bir alt beceri boyutu için ayrı olarak çıkartılmıştır.

Tablo 5. Üç Yaş Çocukları İçin OSBED Yüzdelik Dilimleri

Yüzdelik Dilimi	Puan Aralığı				Toplam
	Başlangıç Becerileri	Akademik Destek Becerileri	Arkadaşlık Becerileri	Duygularını Yönetme Becerileri	
≥ 75	52-	49-	54-	44-	196-
$50 \leq X < 75$	47-51	45-48	49-53	39-43	177-195
$25 \leq X < 50$	42-46	40-44	43-48	32-38	159-176
$X < 25$	0-41	0-39	0-42	0-31	0-158

Tablo 5’te belirlenen 3 yaş grubu çocukların norm yüzdelik dilimlerine ait puan aralıkları, tanımlamalar ve açıklamalar Ek 1’de verilmiştir.

Dört yaş çocuklar için OSBED toplam ve dört faktör puanı için hesaplanan betimsel istatistikler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Norm Örneklem 4 Yaş Grubu Çocukları İçin OSBED Anne-Baba Formu Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

	Başlangıç Becerileri	Akademik Destek Becerileri	Arkadaşlık Becerileri	Duygularını Yönetme Becerileri	Toplam	
N	833	833	833	833	833	
Ortalama	48,67	47,20	52,0648	40,4322	187,40	
Güvenaralığı	48,21- 49,14	46,69-47,72	51,54-52,59	39,84-41,02	185,62- 189,17	
Ort. Standart Hatası.	,24	,26	,27	,30	,91	
Ölçmenin Standart Hatası	2,65	2,82	2,88	2,87	5,84	
Medyan	49	47	52	41	187	
Mod	52	47	52	41	169	
Standart Sapma	6,84	7,53	7,69	8,66	26,13	
Varyans	46,75	56,73	59,18	74,91	682,69	
Çarpıklık	-,68	-,62	-,58	-,06	-,25	
Basıklık	,58	,54	,52	-,28	,22	
Ranj	40	44	44	46	167	
Minimum	20	16	21	14	78	
Maximum	60	60	65	60	245	
Güvenirlik (α)	.85	.86	.89	.89	.95	
Yüzdeler Dilimleri	25	44	43	47	34	170
	50	49	47	52	41	187
	75	54	53	58	46	205

Tablo 6 incelendiğinde, ölçek puanların yaklaşık olarak normal dağıldığı görülmektedir. Ölçeğin bütünü ve alt beceri boyutları için hesaplanan Alpha güvenirlik katsayısı oldukça yüksek görülmektedir (.85- .95).

Tablo 7'de 4 yaş norm grubuna ait yüzdeler dilimleri ve bu yüzdeler dilime karşılık gelen ham puanların yorumu yer almaktadır. Yüzdeler dilimleri OSBED toplam puanı ve her bir alt beceri boyutu için ayrı olarak çıkartılmıştır

Tablo 7. Dört Yaş Çocukları İçin OSBED Yüzdeler Dilimleri

Yüzdeler Dilimi	PuanAralığı				
	Başlangıç Becerileri	Akademik Destek Becerileri	Arkadaşlık Becerileri	Duygularını Yönetme Becerileri	Toplam
≥ 75	54-	53-	58-	46-	205-
$50 \leq X < 75$	49-53	47-52	52-57	41-45	187-204
$25 \leq X < 50$	44-48	43-46	47-51	34-40	170-186
$X < 25$	0-43	0-42	0-46	0-33	0-169

Tablo 7'de belirlenen 4 yaş grubu çocukların norm yüzdeler dilimlerine ait puan aralıkları, tanımlamalar ve açıklamalar Ek 1'de verilmiştir.

Beş yaş çocuklar için OSBED toplam ve dört faktör puanı için hesaplanan betimsel istatistikler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Norm Örneklem 5 Yaş Grubu Çocukları İçin OSBED Anne-Baba Formu Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

	Başlangıç Becerileri	Akademi Destek Becerileri	Arkadaşlık Becerileri	Duyguların Yönetme Becerileri	Toplam	
N	1818	1818	1818	1818	1818	
Ortalama	50	49,33	54,34	42,52	194,93	
Güven aralığı	49.72-50,30	49,02-49,65	54,02-54,65	42,13-42,90	193,83-196,04	
Ort. Standart Hatası.	,15	,16	,16	,20	,56	
Ölçmenin Standart Hatası	2,66	2,72	2,48	2,90	5,36	
Medyan	51	50	55	43	195	
Mod	51	49	58	42	205	
Standart Sapma	6,26	6,81	6,88	8,37	23,96	
Varyans	39,16	46,34	47,38	70,01	573,93	
Çarpıklık	-,70	-,70	-,68	-,07	-,26	
Basıklık	,61	,61	,74	-,38	,06	
Ranj	42	48	44	46	153	
Minimum	18	12	21	14	92	
Maximum	60	60	65	60	245	
Güvenirlik (α)	.82	.84	.87	.88	.95	
Yüzdeler Dilimleri	25	46	45	50	37	179
	50	51	50	55	43	195
	75	55	54	60	48	211,25

Tablo incelendiğinde, ölçek puanların yaklaşık olarak normal dağıldığı görülmektedir. Ölçeğin bütünü ve alt beceri boyutları için hesaplanan Alpha güvenirlik katsayısı da oldukça yüksek görülmektedir (.82- .95).

Tablo 9’de 5 yaş norm grubuna ait yüzdeler dilimleri ve bu yüzdeler dilime karşılık gelen ham puanların yorumu yer almaktadır. Yüzdeler dilimleri OSBED toplam puanı ve her bir alt beceri boyutu için ayrı olarak çıkartılmıştır.

Tablo 9. Beş Yaş Çocukları İçin OSBED Yüzdeler Dilimleri ve Puan Aralıkları

Yüzdeler Dilimi	Puan Aralığı				Toplam
	Başlangıç Becerileri	Akademik Destek Becerileri	Arkadaşlık Becerileri	Duygularını Yönetme Becerileri	
≥ 75	55-	54-	60-	48-	211-
$50 \leq X < 75$	51-54	50-53	55-59	43-47	195-210
$25 \leq X < 50$	46-50	45-49	50-54	37-42	179-194
$X < 25$	0-45	0-44	0-49	0-36	0-178

Tablo 9’da belirlenen 5 yaş grubu çocukların norm yüzdeler dilimlerine ait puan aralıkları, tanımlamalar ve açıklamalar Ek 1’de verilmiştir.

Sonuç

Bu araştırmada okul öncesi çocukların sosyal becerilerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir puanlar üreten bir ölçek geliştirilmesi ve normların belirlenmesi amaçlanmıştır. “Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)” puanlarının geçerliğine ve güvenilirliğine ilişkin elde edilen bulgular, ölçeğin çocukların sosyal beceri düzeylerini belirlemede yardımcı bir araç olarak kullanılabileceğini göstermiştir.

“Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)”nin kullanımında ve sonuçlarının yorumlanmasında şu noktalara dikkat edilmesi önerilir:

- OSBED, okul öncesi çocukların sosyal becerileri hakkında genel bir bilgi verir.
- OSBED uygulanırken, uygulamaya ilişkin dikkat edilecek noktalar göz önünde bulundurulmalıdır.
- Ölçekten alınan toplam puanlar dikkate alınarak, çocukların sosyal becerilerinin desteklenmesine yönelik etkinlikler planlanmalıdır.
- Her çocuk bireysel olarak değerlendirilmelidir.
- Ölçek sonuçları yorumlanırken çocukların yaşı ve diğer gelişim özelliklerinin dikkate alınması önemlidir.
- Çocukların OSBED puanları kaydedilerek, ilerleyen yaşlarda yapılan uygulamaların sonuçları karşılaştırılarak, ne kadar ilerleme olduğu değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Alisinanoğlu, F. ve Özbey, S. (2011). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceri ve Problem Davranış Eğitimi Program Örnekleri*. İstanbul: Morpa Yayıncılık. 1. Baskı, 14-21.
- Budd, K. S. ve Itzkowitz, J. S. (1990). Parents as social skills trainers and evaluators of their children. *Child and Family Behavior Therapy*, 12, 13-30.
- Candarella, P., ve Merrell, K. W. (1997). Common dimensions of social skills of children and adolescents: A taxonomy of positive behaviors. *Social Psychology Review*, 26(2), 264-278.
- Chandler, L. K. ve Lubeck, R. (1992). Generalization and maintenance of preschool children's social skills: A critical review and analysis. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 25, 415-428.
- Çetin, F., Alpa Bilbay, A. ve Albayrak Kaymak, D. (2003). *Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler Grup Eğitimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık, 29-31.
- Çimen, N. (2009). *Okul öncesi eğitimi programında altı yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin gerçekleşme düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- DeRosier, M.E. ve Lloyd, S.W. (2011). The impact of children's social adjustment on academic outcomes. *Reading & Writing Quarterly: Overcoming Learning Difficulties*, 27(1-2), 25-47.

- Elliott, S. N. ve Gresham, F. M. (1993). Social skills interventions for children. *Behavior Modification*, 17, 287–313.
- Erbay, E. (2008) *Okul öncesi eğitimi alan almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Gresham, F. M., Sugai, G. ve Horner, R. H. (2001). Interpreting outcomes of social skills training for students with high-incidence disabilities. *Exceptional Children*, 67(3), 331-344.
- Gülây, H. ve Akman, B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1. Baskı, 14-94.
- Gültekin Akduman, G. (2010). Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi, Gül den Uyanık Balat (ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Pegem Akademi, 1. Baskı, 2-15.
- Hurley, J., Wehby, J. H. ve Feurer, I. D. (2010). The social validity assessment of social competence intervention behavior goals. *Topics in Early Childhood Special Education*, 30, 112–124.
- Kapıkıran, N., İvrendi, A. & Adak, A.(2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: Durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 20-28.
- O'Brennan, L.M., Bradshaw, C.P. ve Sawyer, A.L. (2009). Examining developmental differences in the social-emotional problems among frequent bullies, victims, and bullyvictims. *Psychology in the Schools*, 46(2), 100–115.
- Pekdoğan, S. (2011). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş çocuklardaki sosyal becerilerin bazı özellikler açısından incelenmesi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Rhoades, B., Warren, H. K., Domitrovich, C. E. & Greenberg, M. T. (2010). Examining the link between preschool social-emotional competence and first grade academic achievement: The role of attention skills, *Early Childhood Research Quarterly*, xxx-xxx.
- Shapiro, E. L. (2004). *Yüksek EQ'lu bir çocuk yetiştirmek*. (Çeviren: Ümran Kartal). İstanbul: Varlık Yayınları, 1. Baskı, 52.

EK 1. Yaş Grubuna Göre Norm Yüzdeler Dilimi, Puan Aralığı, Tanımlama ve Açıklamalar

Beceri	Yüzdeler Dilim	Puan Aralığı			Tanımlama	Açıklama
		3 Yaş	4 Yaş	5 Yaş		
Başlangıç Becerileri	≥ 75	52-	54-	55-	Çocuğun başlangıç becerileri norm grubunun % 75'i ve üzerinde bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yeterli ve beklenen seviyededir.
	$50 \leq X < 75$	47-51	49-53	51-54	Çocuğun başlangıç becerileri %75 ile % 50 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre bir miktar yavaştır. Becerilerin gelişimi için yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı ve periyodik olarak izlenmelidir.
	$25 \leq X < 50$	42-46	44-48	46-50	Çocuğun başlangıç becerileri %50 ile %25 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre daha yavaştır ve bu becerilerin gelişimi çocuğa özel yeni/ek eğitim fırsatlarıyla desteklenmeli, çocuk sürekli izlenmelidir.
	$X < 25$	0-41	0-43	0-45	Çocuğun başlangıç becerileri norm grubunun %25'inden düşük bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre oldukça geridir ve bu becerilerin gelişimi için ciddi yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı, aile ile yakın işbirliği kurulmalı, çocuk sürekli izlenmelidir.
Akademik Destek Becerileri	≥ 75	49-	53-	54-	Çocuğun akademik becerileri norm grubunun % 75'i ve üzerindedir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yeterli ve beklenen seviyededir.
	$50 \leq X < 75$	45-48	47-52	50-53	Çocuğun akademik becerileri %75 ile % 50 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre bir miktar yavaştır. Becerilerin gelişimi için yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı ve periyodik olarak izlenmelidir.
	$25 \leq X < 50$	40-44	43-46	45-49	Çocuğun akademik becerileri %50 ile %25 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre daha yavaştır ve bu becerilerin gelişimi çocuğa özel yeni/ek eğitim fırsatlarıyla desteklenmeli, çocuk sürekli izlemede tutulmalıdır.
	$X < 25$	0-39	0-42	0-44	Çocuğun akademik becerileri norm grubunun %25'inden düşük bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre oldukça geridir ve bu becerilerin gelişimi için ciddi yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı, aile ile yakın işbirliği kurulmalıdır. Çocuk sürekli izlemede tutulmalıdır.
Arkadaşlık Becerileri	≥ 75	54-	58-	60-	Çocuğun arkadaşlık becerileri norm grubunun % 75'i ve üzerinde.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yeterli ve beklenen seviyededir.
	$50 \leq X < 75$	49-53	52-57	55-59	Çocuğun arkadaşlık becerileri norm grubunun %75'inden düşük olmak üzere, %75 ile % 50 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre bir miktar yavaştır. Genel olarak bir sorun olmamakla birlikte bu becerilerin gelişimi için yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı ve periyodik olarak izlenmelidir.
	$25 \leq X < 50$	43-48	47-51	50-54	Çocuğun arkadaşlık becerileri %50'den düşük olmak üzere, %50 ile %25 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre daha yavaştır ve bu becerilerin gelişimi çocuğa özel yeni/ek eğitim fırsatlarıyla desteklenmelidir. Çocuk sürekli izlemede tutulmalıdır.
	$X < 25$	0-42	0-46	0-49	Çocuğun arkadaşlık becerileri norm grubunun %25'inden düşük bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre oldukça geridir ve bu becerilerin gelişimi için ciddi yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı, aile ile yakın işbirliği kurulmalıdır. Çocuk sürekli izlemede tutulmalıdır.
Duygularını Yönetme Becerileri	≥ 75	44-	46-	48-	Çocuğun duyguları yönetme becerileri norm grubunun % 75'i ve üzerinde.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yeterli ve beklenen seviyededir.
	$50 \leq X < 75$	39-43	41-45	43-47	Çocuğun duyguları yönetme becerileri norm grubunun %75 inden düşük olmak üzere, %75 ile % 50 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşlarına göre bir miktar yavaştır. Genel olarak bir sorun olmamakla birlikte bu becerilerin gelişimi için yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı ve periyodik olarak izlenmelidir.
	$25 \leq X < 50$	32-38	34-40	37-42	Çocuğun duyguları yönetme	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi

					becerileri %50'den düşük olmak üzere, %50 ile %25 aralığında bir gelişim göstermiştir.	yaşıtlarına göre daha yavaştır ve bu becerilerin gelişimi çocuğa özel yeni/ek eğitim fırsatlarıyla desteklenmelidir. Çocuk sürekli izlemede tutulmalıdır.
	X < 25	0-31	0-33	0-36	Çocuğun duyguları yönetme becerileri norm grubunun %25 inden düşük bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşıtlarına göre oldukça geridir ve bu becerilerin gelişimi için ciddi yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı, aile ile yakın işbirliği kurulmalıdır. Çocuk sürekli izlemede tutulmalıdır.
TOPLAM	≥ 75	52-	54-	58-	Çocuk genel olarak sosyal becerileri norm grubunun % 75'i ve üzerinde.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yeterli ve beklenen seviyededir.
	50 ≤ X < 75	47-51	49-53	53-57	Çocuk genel olarak sosyal becerileri norm grubunun %75 inden düşük olmak üzere, %75 ile % 50 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşıtlarına göre bir miktar yavaştır. Genel olarak bir sorun olmamakla birlikte bu becerilerin gelişimi için yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı ve periyodik olarak izlenmelidir.
	25 ≤ X < 50	42-46	44-48	48-52	Çocuk genel olarak sosyal becerileri %50'den düşük olmak üzere, %50 ile %25 aralığında bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşıtlarına göre daha yavaştır ve bu becerilerin gelişimi çocuğa özel yeni/ek eğitim fırsatlarıyla desteklenmelidir. Çocuk sürekli izlemede tutulmalıdır.
	X < 25	0-41	0-43	0-47	Çocuk genel olarak sosyal becerileri norm grubunun %25 inden düşük bir gelişim göstermiştir.	Çocuğun sosyal becerilerindeki gelişimi yaşıtlarına göre oldukça geridir ve bu becerilerin gelişimi için ciddi yeni/ek eğitim fırsatları sağlanmalı, aile ile yakın işbirliği kurulmalıdır. Çocuk sürekli izlemede tutulmalıdır.